

عبدالرشید شفیع آبادی

با پیشرفت و توسعه روانشناسی خصوصاً "روانشناسی کودک، گام بلندی در راه تشخیص و شناخت کودکانی که از نظر عاطفی با مشکلاتی مواجه هستند برداشته شده است. در این زمینه روانشناسی بالینی در رفع مشکلات عاطفی و رفتاری افرادی که نابهنجارند بسیار مؤثر افتاده است. در این مختصر سعی بر آن است که مشکلات عاطفی و رفتاری کودکان را بشناسیم و علل این مشکلات را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهیم.

در سال ۱۹۵۸، آلفرد بینه اولین مطالعه علمی خود را در مورد کودکان آغاز کرد. تا قبل از آن هیچگونه مطالعه‌ای که جنبه عینی و علمی داشته باشد در شناخت مشکلات عاطفی و رفتاری کودکان معمول نشده بود. در آن زمان منابع تشخیص مشکلات عاطفی و رفتاری کودکان فقط محدود به استفاده از عوامل زیر می‌شد.

۱- بررسی نوشته‌ها و یادداشتهای بزرگسالان که مبین خاطرات ایام کودکی‌شان بود.
۲- استفاده از پرسشنامه‌ها. در این پرسشنامه‌ها از بزرگسالان

مطالعه قرار می‌دهد، در شناخت رفتار کودکان و علل آن نقش مهمی ایفا کرده است. میتوان این مکاتب را به شرح زیر خلاصه کرد:
۱- مکتب روانکاوی - این مکتب با نظریات فروید در سال ۱۸۹۲ به وجود آمد. در این مکتب مشکلات عاطفی و رفتاری کودکان در کشمکشهای نخستین زندگی کودک خلاصه می‌شود.

۲- مکتب رفتار گرایان - این مکتب با نظریات واتسون به وجود آمد و اکنون پیروان زیادی دارد. پیروان این مکتب معتقدند از طریق آموزش خاص میتوان هر موضوعی را به اطفال آموخت.

مشکلات

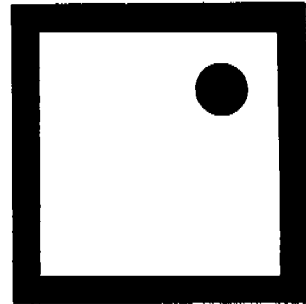
عاطفی و رفتاری کودکان

میخواستند تا جزئیات رفتار زمان کودکی‌شان را شرح دهند.
۳- گزارش روزانه از رفتار کودک و بررسی این گزارشها.

پیدایش مکاتب مختلف روانشناسی کودک که هر یک مشکلات رفتاری را در موضوع خاص و از دیدگاه معینی مورد

گرچه بر این مکتب انتقاداتی وارد است، ولی امروزه همگی معتقدند که محیط عامل بسیار مؤثری در تشکیل و یادگیری رفتار بزرگسالان می‌رود.

۳- مکتب ایجاد رابطه بین کودک و پدر و مادر - اصحاب این مکتب معتقدند که مشکلات عاطفی و رفتاری کودکان از چگونگی روابط

بین کودک و پدر و مادر به وجود می‌آید.

اول - تعریف مشکلات عاطفی و رفتاری کودکان

برای رعایت اختصار، از ذکر بقیه مکاتب خودداری میشود و تنها به شناسائی کودکی که با مشکلات عاطفی و رفتاری مواجه است میپردازیم. قبلاً" متذکر می‌شویم که در مورد تشخیص مشکلات عاطفی و رفتاری و نیز طبقه بندی آنها بین روانشناسان روانگاو و معلمان اتحاد نظر وجود ندارد هر یک از این سه

گروه به عوامل خاصی توجه دارد که از نظر دیگران در درجه دیگری از اهمیت قرار دارد. به عنوان مثال به ذکر مطالعه‌ای که اخیراً" در مورد مشکلات عاطفی و رفتاری کودکان به عمل آمده است میپردازیم. در این تحقیق از هر یک از گروههای سه گانه فوق خواسته شد تا کودکان دبستانی را مورد مطالعه قرار دهند و مشکلات عاطفی و رفتاری آنها را به ترتیب درجه اهمیت بیان کنند. از این مطالعه نتایج زیر حاصل شد:

روانگاو

۱- رفتار نامناسب و ناشایست

۲- خودنمایی

۳- عدم کنترل ادرار در کلاس

۴- کمبود علاقه به عوامل محیطی

۵- باره کردن کتاب و کاغذ و وسایل شخصی.

روانشناسان

۱- عدم کنترل ادرار در کلاس
۲- خودنمایی

۳- رفتار نامناسب و ناشایست

۴- اندوه و حزن زیاد

۵- عقاید خاص و نامربوط

معلمان

۱- سعی در حمله به دیگران

۲- عصیان و سرکشی

۳- ترشروی

۴- جدال بیش از حد با دیگران

۵- ترسهای خاص

بنا بر این در راه تشخیص نوع و درجه اهمیت مشکلات عاطفی و رفتاری کودکان با مشکلات فراوانی مواجه هستیم. ولی روی هم رفته خصوصیات کودکی را که با مشکلات عاطفی و رفتاری مواجه است میتوان به شرح زیر خلاصه کرد:

۱- ناتوانی در یادگیری - این ناتوانی را نمیتوان به طور دقیق با عوامل عقلانی، حسی، و فیزیولوژیکی کودک توصیف کرد.

۲- ناتوانی در ایجاد روابط نیکو با دیگران - کودکی دارای روابط نیکو با دیگران است که: الف) در روابطش با دیگران مهربان باشد.

ب) در مواقع ضروری بتواند به تشهائی تصمیم بگیرد.

ج) دوستان صمیمی و نزدیک داشته باشد.

د) به ایجاد دوستیهای جدید علاقه‌مند باشد.

ه) از کارکردن و بازی کردن با دیگران لذت ببرد.

۳- احساسات و رفتار ناشایست -

چنین کودکی همواره به رفتار کودکان‌هاش ادامه میدهد. اینگونه رفتار از طریق مشاهده کاملاً معلوم می‌شود.

۴- حزن و ناراحتی بیش از حد -

چنین کودکانی بندرت می‌خندند و از انجام دادن کار یا مشاهده اشیاء لذت نمی‌برند. حزن و ناراحتی آنها در نوشته‌ها، بازیها و کارهایشان هویداست.

۵- وجود علائمی نظیر مشکلات گویائی، ترس، و امراض روانی و جسمانی.

ذکر این نکته حائز اهمیت است که برخی از مشکلات در همه کودکان وجود دارد، با این تفاوت که در زمانهای مختلف در کودکان مختلف ظاهر میشود. این گروه از مشکلات را مشکلات رشدی مینامیم دسته دوم مشکلاتی است که

مخصوص برخی از کودکان غیر عادی است که در کودکان عادی بسیار بندرت دیده میشود و معمولاً این دسته از مشکلات در خانواده‌ها و کودکان موجب پیدایش ناراحتیهای می‌شود. وسایل و تستهای مختلفی برای تشخیص مشکلات عاطفی و رفتاری کودکان به کار می‌رود. در تشخیص این مشکلات همواره باید به عوامل زیر توجه داشت:

۱- چه عواملی موجب رفتار می‌شوند.

۲- چه عواملی مانع از بروز رفتار خواهند شد.

۳- رفتار در چه موقعیتی انجام می‌پذیرد.

۴- چه کسی رفتار را مشاهده می‌کند.

دوم- علل مشکلات عاطفی و رفتاری

قبلاً متذکر شدیم که محیط در ایجاد رفتار عامل مهمی به شمار می‌رود. در اینجا عوامل ایجاد

کننده مشکلات عاطفی و رفتاری را در دو گروه خلاصه میکنیم:

گروه اول - عوامل عینی تعیین کننده رفتار - این گروه را میتوان به عوامل زیر تقسیم بندی کرد:

۱ - عوامل فردی نظیر هوش، ساخت جسمانی، و جنس (پسر یا دختر) کودک.

۲ - عوامل خانوادگی، نظیر عده

افراد خانواده، موقعیت کودک در خانواده، تنها کودک خانواده، دوقلوها، فرزند خوانده، کودکان ناخواسته و کودکان نامشروع.

۳ - عوامل اجتماعی، نظیر وضع اجتماعی - اقتصادی خانواده، همسایه‌ها، وضع ترک خانواده، مدرسه، وسایل محیطهای اجتماعی.

گروه دوم - عوامل مربوط به تربیت کودک - رفتار در این گروه، برعکس گروه اول، به نحوه

تربیت کودک و میزان توجهی که به او مبذول میشود بستگی دارد.

در این گروه میتوان از غفلت نسبت به کودک، خستگی، تحریف

نقش پدر و مادر، نقصان احترام به نفس، تنبیه زیاد و مانند آنها

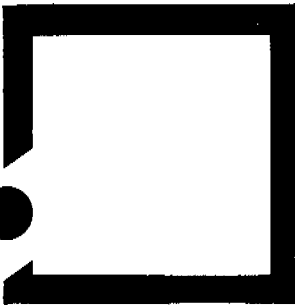
نام برد.

امید است که این مختصر در

شناخت عاطفی و رفتاری کودکان موثر افتد و پدران و مادران را

ترغیب کند که کودکانشان را در محیطی مناسب و پراز آرامش و

صفا بپرورند.

خود را بفکر کردن آشنا سازیم .

۲- بفکرو اندیشه کودکان شخصیت داده در برخی از مسائل با آنان مشورت نمائیم .

۳- در مواردی که فرزندان نظرات خوبی ارائه داشتندشیداً" از آنان تشویق بعمل آوریم .

۴- کتابهای خوبی با آنان داده پس از مطالعه بخواهیم در باره موضوعات کتاب اظهار نظر نموده خوبی و زشتی آنها بازگو نمایند .

۵- فرزندان را از خواندن کتابهای سطحی مانند رمان بازداریم چون بتدریج فکر و اندیشیدن را از دست خواهند داد .

۶- آنان را آنطور تربیت کنیم که هرچه شنیدند بلافاصله بازگو نمایند بلکه صحت و سقم و زشتی و زیبایی آنها سنجیده پس از سنجش به سخن گفتن بپردازند و این همان واقعیتی است که پیشوایان دینی فرموده اند زبان عاقل پشت قلب اوست .

۷- پدران و مادران سعی نکنند همه مشکلات فرزندانشان را حل نمایند بگذارند برخی از آنها را خود فرزندانشان حل نمایند تا فکرشان بکار گرفته شود .

۸- در محیطهای آموزشی از فکر و اندیشه های صحیح و خوب تشویق و ترغیب بعمل آید .

۹- معلمان در موقع تدریس سعی کنند فکر دانش آموزان را بکار انداخته پاسخ را آنان بازگو کنند

۱۰- معلمان سعی کنند در مواردی افکار غیر صحیح آنان را بپردازند خود صحیح جلوه دهند
۱۱- به شخصیت کودکان همیشه احترام گذاشته و آنان را تحقیر نمائیم .

۱۲- از همان خردی و کوچکی با آنان تبیین کنیم که تمام شخصیت انسانها وابسته افکار و اندیشه های آنان است تا به ارزشمندی فکری برده راه اندیشیدن را در پیش گیرند .

اهل فکر و اندیشه شده در باره دنیا و آخرت بیندیشید . علی علیه السلام در وصیت فرزندش امام حسن (ع) میفرماید :

لَاعِبَادَةَ كَالْتَفَكْرِ فِي صَنْعَةِ اللَّهِ "یعنی هیچ عبادتی از نظر ارزشمندی به تفکر و اندیشه در باره مخلوقات خدا نمیرسد .

از نظر اجتماعی با تجزیه و تحلیل حوادثی که در جامعه ما بطور نوع تحقق می یابد، از قبیل اختلافات خانوادگی و طلاق و جدائیها و اعتیادها و آلودگیها و سایر مسائل انحطاطی همه حاکی از این واقعیت است که فرهنگ کلی جامعه ما مخصوصاً در دوره طاغوت افرادی سطحی و خام و تابع احساسات بوده اند .

در یرتو انقلاب اسلامی جامعه ما بموازات همه نوع دگرگونی شدیداً نیاز دارد که فرهنگ و آموزش و پرورش با تغییر نظام عمیق و گسترده ای بجای پرورش حافظه و نقل و انتقالات ذهنی به انسان سازی پردازد و توجه داشته باشد که تمام هسویت انسان تعقل و تفکر لوست و همین تفکر است که میتواند دنیا و آخرت او را تضمین کند در خاتمه باید متذکر شد که بهترین نوع

تربیتی آنست که پدران و مادران بجای نفی و اثبات در همه رفتارها و کردارهای کودکان و جوانان خود سعی کنند موتور وجودی آنان را که فکر و اندیشیدن است روشن نمایند پس از این روشنی فرزندانشان با چراغ فکر و عقل بحرکت در خواهند آمد و دیگر نیازی به راهنمایی و ارشاد پدران و مادران نیست .

در پایان مقاله به نکات و روشهایی که میتواند در یرتو آنها فکر کردن و اندیشیدن پرورش یابد اشاره مینمائیم .

۱- از آغاز تلاش کنیم با طرح سولاتی کودکان

ترجمه و شرح دعای

چهل و چهارم از صحیفه مبارکه سجادیه

حضرت امام سجاد هنگام دخول ماه مبارک رمضان

باین دعا با خدای متعال راز و نیاز می کرد .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

ستایش مخصوص (ذات پاک یکتای) خداست که به حمد و ثنای خود ما (اهل بیت یا امت) را هدایت فرمود و شایستهٔ حمد و ستایش خویش گردانید تا از سیاستگران وی و شاگردان لطف و احسان او باشیم که باز بران شکرگزاری پاداش نکوکاران را بما عطا کند (با وجودیکه بر حمد و شکر و سپاس هم او ما را هدایت فرموده و توفیق بخشیده است) و ستایش میکنم خدای متعال را که ما (امت یا

خاندان عصمت) را بدین خود برگزید و بآئین خویش مخصوص گردانید و براه احسان خود راهنمایی کرد تا عاقبت بلطف و کرمش سالک راه بهشت رضوان شویم (تا بواسطه اداء شکرش و نور معرفتش و انجام طاعتش بسعادت ابد و جنت نعیم سرمد نائل گردیم) و ستایش خدا را که از آن طرق بهشت رضوان یکی را ماه خود (یعنی) ماه مبارک رمضان که (ماه خداست و) ماه روزه گرفتن و ماه مخصوص اسلام است (یعنی ماهیست که عظمت و جلالش بدین اسلام مخصوص و روزه‌اش در قرآن مسلمین مذکور و مفروض است و عبادات و ادعیه مخصوصه در آن بملت اسلام اختصاص دارد. و ماه طهور است (یعنی ماهیست که روزه آن روح انسانی را از پلیدی قوای شهوی و غضبی حیوانی پاک میسازد و از نجاست اخلاق ردیله تکبر و حسد و حرص و غرور ظاهر و منزه میگرداند) و ماه تمحیص است و استخلاص (بندگان از آلودگی بهوهای نفسانی و آراسته شدن صفات فرشتگان عالم قدس و نزاهت) و ماه قیام اهل ایمانست (بنماز و دعاء و طاعت و عبادت) ماهیست که خدا در این ماه برای هدایت و ارشاد خلق و برای حجت و برهان اهل ایمان و تمیز راه حق از باطل قرآن عظیم الشان نازل کرده و بدین جهات مذکور فضیلت و شرافت این ماه را بر سایر ماهها پدیدار ساخته بواسطه شرف و برتری و احترامات بسیار و فضائل (بیشمار) که از آن جمله اموریکه در غیر این ماه حلال است (مانند اکل و شرب و جماع و غیره) بواسطه احترام و تعظیم این ماه مبارک حرام گردید و برای روزه این ماه وقت تمام ماه (از سپیده صبح تا مغرب) معین شده و ایرد متعال ابداء "تقدیم و تاء خیر آن را اجازه نفرموده دیگر آنکه شی از شبهای این ماه را بر هزار ماه برتری بخشیده و آن شب را شب قدر نام نهاده (که لیلہ القدر خیر من الف شهر نازل فرموده) است که فرشتگان عالم بالا روح اعظم (یا جبرئیل امین) بامر پروردگار عالم برای تعیین و تقدیر کلیه امور قضای (وقدر) الهی باسلام و تحیت و برکت تا طلوع فجر صبح از آسمان بر آنکس که مشیت ازلی خدا خواسته (که خلیفه الله و قطب عالم امکان و امام زمان) است فرود آمدند برای انجام حکم مبرم و قضای حتمی الهی (بفرمان خلیفه الله که خدا باو مقام علم و فضل و شرافت را عطا فرموده است)

پروردگارا بر محمد و آل پاکش درود فرست و بما هم معرفت و تفضیل و جلال و احترامات این ماه را الهام فرما و توفیق بحفظ از آنچه در این ماه حرام کردی بما عنایت فرما و ما را موفق دار که اعضا و جوارح خود را بر آنچه رضا و خوشنودی تست بکار بندیم تا هیچ حرکتی جز آنچه رضای تست در این ماه از ما سر نزند بگوش سخن لغو نشنوم و چشمان ما بجانب لهو و لعب نشتابد (و توجه بهیچ چیز جز آنچه تو خواهی نکند) تا آنکه هیچ دست بجانب کاری ممنوع دراز نکنیم و قدم براهی ناروا بر نداریم و هرگز شکم را از غیر لقمه‌ای که حلال گردانیدی پر نسازیم (زیرا خوردن حرام منشاء هر طغیان و عصیان است و موجب سلب حضور قلب در عبادت و عدم توفیق بر اعمال خیر و طاعت است و سبب غلبه نفس اماره بر عقل قدسی شود و کشور

دین و ایمان را تاراج کند و سرمایه سعادت ابد را نابود گرداند) و تا زبان جز بسختی که معین کردی نگشائیم (و از هر حرفی که ناصوابست مانند دروغ و تهمت و غیبت و فحش و لغو و بیهوده زبان در بندیم) درعلمی جز آنچه ما را بثواب و عطای تو نزدیک سازد رنج بیهوده نکشیم (و علم) و عملی جز آنچه از عقاب و انتقام تو ما را نگاه دارد فرا نگیریم و باز (کرم کن و) تمام اعمال ما را خالص از شایبه ربا و سمعه بگردان تا طاعت را خاص تو و برای رضا و خشنودی و تقرب بحضرت بی هیچ شرک و ربا بجای آریم و بهیچ کس در طاعت و عبادتت نظر نبسته و مراد و مقصودی جز تو نداشته باشیم .

پروردگارا بر محمد و آل پاکش درود فرست و در این ماه (مبارک) بر مواقیت نمازهای پنجگانه (یعنی بر اوقات و مقامات و مراتب و اسرار و آثار و احکام و شئونات و درجات نماز و نمازگزاران) ما را واقف و متذکر ساز (یا ما را موفق بدار) و بر نماز کاملی با حد و حدودیکه مقرر فرمودی و فرائض و احکامیکه معین فرمودی و با شرائط و ظائف خاصی که بر آن اهل نماز را موظف گردانیدی و در اوقات مخصوصی که تعیین فرمودی ما را انجام همه توفیق مقرر فرما و ما را از آن نمازگزاران قرار ده که ارکان نماز را محافظت کردند (و حضور قلب و شرائط ظاهر و باطن نماز را کاملا " انجام دادند) و در اول وقتی که معین فرمودی نماز را ادا کردند (اول اوقات این عبادت بزرگ که حضور سلطان ملک وجود آمدن است مشتاقانه و عاشقانه و خالص برای تقرب بحضرت احدیت و برای اداء فرض عبودیت و وظیفه بندگی باده نماز شتافتند تا بمصداق (سارعوا الی مغفره من ربکم) مشمول مغفرت و عنایت الهی شوند) و با همان سنن و آدابیکه حضرت محمد بنده خاص و رسول گرامیت (که درود و رحمتت بر او و آل او باد) بجای آوردما را هم بر آن آداب و سنن در نماز موفق دار و رکوع و سجود و جمیع مزایا و فواصل که آن حضرت انجام داد و با طهارت حد اکمل (یعنی طهارت ظاهر و باطن جامه و بدن از پلیدی و طهارت خیال و قلب و روح و سر و باطن از توجه بغیر خدا که توجه بغیر حق روح را پلید و ظلمانی میسازد) و با خضوع و خشوع کامل و حد اعلی بنماز توفیق ده و بازای خدا در این ماه مبارک ما را بصله رحم و نیکی و احسان در حق ارحام موفق ساز و هم (کرم کن و) توفیق ده که با همسایه بعطا و فضل و بخشش پردازیم (و با آنها حسن سلوک وجود و کرم کنیم و اگر حاجتی دارند بر آوریم و مریض شانرا عیادت و فقیر شانرا اعانت کنیم و در مقابل ادیت و آزارشان هم نیکی و احسان کنیم) و ما را موفق دار تا که اموال خود را (در این ماه) از آلودگیهای (شبهه و حرام و ربا و رشوه و گران فروشی و هر غل و غش و خلط بحرام) پاک و خالص سازیم و به واسطه " اخراج زکوه (و اداء صدقات) اموال خود را پاکیزه و طاهر گردانیم (و خلقی نیکو عطا فرما) تا آنکه با هر کس که از ما قطع کند و دوری گزیند باو رجوع کنیم (باهر که از ما برد به او ببیندیم و قطع صله از او نکرده و عهد مودت را نگسلیم و شرط محبت رانگاه داریم) و با هر که بما ظلم و بیداد کند عدالت و احسان کنیم و با هر کس با ما دشمنی آغازد با او (تا بتوان) راه مسالمت (و طریق دوستی) پیش گیریم (یعنی با دشمن هم دشمنی نکنیم مگر آن دشمنی که از

جهت دوستی ما با تو با ما دشمن باشد و بجرم خدا دوستی با ما عداوت کند که البته با او هرگز دوستی و مسالمت نخواهیم کرد بلکه او را دشمن حقیقی خود دانیم و حزب مخالف خود شناسیم و با او مادامیکه بدین حال است تا قیامت دشمنی و عداوت خواهیم کرد و کدورت ما با او تا ابد بصلح و صفا مبدل نخواهد شد (یعنی ما باید با دشمن هم نگو خلق و با صفا باشیم و با شفقت و مسالمت رفتار کنیم تا دشمن را دوست گردانیم و از ما درس صلح و صفا و مهربانی آموزد .

درخت دوستی بنشان که کام دل بهار آرد

نهال دشمنی بر کن که رنج بی شمار آرد

که چون دشمن از دشمن خود مهربانی دید و صلح و صفا یافت کینه‌اش بدل به مهر و عداوتش مبدل بمحبت میگردد ولیکن آنکس که با خدا و دوستان خدا برای آنکه خداپرست و خدا دوستند دشمن است چنین دشمن را باید دشمن حقیقی خود دانیم و هیچگاه تا تسلیم نشود و از کفر و عناد و عداوت برنگردد با او بصلح و صفا رفتار نکنیم بلکه با او بجهداد و مخالفت قیام کنیم تا جائیکه بنیاد آن دشمن خدا را براندازیم یا او را مطیع فرمان خدا سازیم و باز (ای خدای من) بما در این ماه مبارک مقام تقرب بحضرت بواسطه کارهای نیک و اعمال خالص و پاک (از شرک و ریا و اغراض فاسد) عطا فرما تا بطفیل آن اعمال ما را از دنس و پلیدی گناهان پاک و پاکیزه گردانی و از آنکه دگر بار بازگشت بعیوب (و معاصی) کنیم (و سرکشی و عصیان از سرگیریم) ما را محفوظ داری (و ما را موفق داری) بحدیکه هیچ یک از فرشتگان (که بانواع ذکر و طاعات برای تقرب بحضرت میکوشند مقام قربت در نیابند مگر بمادون طاعت و بندگی ما و دون تقرب ما بدرگاهت (یعنی خدایا مقام ما را از کرم بواسطه طاعت و بندگیت برتر از فرشتگان مقربت مقرر فرما .) پروردگارا از درگاه حضرتت درخواست میکنم که بحق این ماه عزیز و بحق آن کس که عبادت و پرستش تو در این ماه قیام کرده او اول خلقت تا انتهای عالم از فرشتگان مقرب و پیمبران مرسل و بندگان صالح که از خاصان حضرتت گردانیدی بآنان قسم که بر محمد و آل پاکش درود و رحمت فرستی و ما را هم اهل و شایسته گردانی بر نعمتها (و بر آن کرامت و مقاماتی) که با اولیاء و دوستانت وعده فرمودی آنچه بر کوشش کنندگان در طاعت (و بالغ نظران در معرفت) خود واجب و لازم گردانیدی (از مراتب عالیه بهشتی و درجات بلندتقرب) بر ما هم نظیر آنرا بکرامت لازم و واجب گردان و ما را در سلک آن بندگان خاص که مستحق عالی ترین مقام رفعتند بلطف و کرم مقرر فرما . پروردگارا بر محمد و آل پاکش درود فرست و ما را از شرک و الحاد در طریق توحیدت دور بدار و از تقصیر در ستایش (و تنزیه و تقدیس ذات پاک یکتائیت) و از کوتاه نظری در معرفت عظمت و جلالت نگاه‌دار و از شک و ریب در امر دینت و کوری و گمراهی از راه شرع و آئینت و اغفال و بی توجهی باحترامات شعائرت ما را نگه داری کن و از خدعه و فریب دشمنت شیطان رجیم محفوظ دار . پروردگارا

بر محمد و آل پاکش درود فرست و چون تو در هرشب از شیهای این ماه مبارک بسیار بندگان را بعفو و رحمتت (یا بحدود و احسانت) از آتش دوزخ قهرت آزاد میگردانی ما را هم (بلطف و کرم) از آن آزادشدگان قرار ده و بهترین طاعت گزاران این ماه و نیکوتر اهل آن مقررگردان یزوردگارا بر محمد و آل پاکش درود فرست و یا محاق ماه (و محو نورش) گناهان ما را هم محو و نابود ساز (یعنی چنانکه آخر ماه نور ماه را بمحاق محو میگردانی گناهان ما را هم در آخر این ماه مبارک بکرمت محو گردان و بهمراه رفتن این ماه معاصی ما را از نامه اعمال ما بقلم عفویت نسابود ساز و با زوال و انقضاء ایام این ماه شریف تبعات و عصیان ما را هم از صحیفه عمل ما

زائل و محو فرمائی تا آنکه چون این ماه از (دوران عمر ما) در گذشت تو (از لطف و کرم) قلب ما را از لوث گناهان پاک و پاکیزه داشته (واز پلیدی و تیرگی عصیان میرا و مصفا) ساخته باشی. پروردگارا بر محمد و آل پاکش درود فرست و اگر در این ماه از حق بباطل میل کردیم (وبافعال زشت پرداختیم) ما را بطریق حق و عدالت بازگردان (و بکارهای خیر و طاعات که راه عدل مستقیم بسوی خداست رهبری فرما) و چنانکه لغزشی (در امر دین) پیش آید ما را استوار (وثابت قدم بدار و اگر شیطان بر ما تسلط (وتحکم) پیدا کرد ما را از شر او نجات بخش. ای خدا تمام (ساعات ولیالی و ایام) این ماه ما را بطاعتت مشحون ساز (وجمع اوقات ما را بعبادتت زیب و زیور بخش) و ما را یاری کن که تمام روزهای این ماه بروزه داشتن و شبها همه بنماز و تضرع و زاری بدرگاه حضرتت کردن و خشوع و تذلل در پیشگاه عظمت نمودن بپایان رسانیم تا آنکه این ماه روزش بر ما بغفلت از خدا نگذرد و شیش بتفریط (وتضییع عمر بلهو ولعب) پایان نیابد. پروردگارا (نتنها در این ماه مبارک) بلکه در تمام ماهها و روزهای دوران عمر ما چنین فرما (یعنی ما را در تمام ایام و ماه و سال دوران عمر بطاعت و بندگی خود موفق بدارو بر تضرع و تذلل و دعا و ناله اشتیاق بدرگاهت یاری فرما) و ما را از بندگان شایسته خود بگردان آن بندگانیکه وارث بهشت فردوس اعلا شدند و در آن بهشت عالی تا ابد بشادی زیستند آنانکه هر چه (از مال و منال دنیا) یافتند همه را در راه خدا بفقیران اعطا کردند و دلهایشان خدا ترس (وپرهیزکار) بود و محققا " میدانستند که بازگشتشان (پس از مرگ) بسوی خدا (وشهود و تجلیات حسن و جمال الهی) خواهد بود و آنانکه بهر کار نیکو میشتابند و بر اعمال نیک سبقت میگیرند. پروردگارا بر محمد و آلش درود فرست در تمام اوقات و در هر لحظه بعدد هر کس که بر او درود و رحمت فرستی و اضعاف آن چندان برابر که عددشرا جز تو کسی نتواند بشمار آرد. ای خدا توئی که محققا " بر هر چه خواهی قادری و هر کار اراده کنی البته توانی کرد (و قدرتت بی حد و رحمتت بی انتهاست) .

امام خمینی:

غایت بعثت قرآنی است